

MEGYEI ÉS VÁROSI LEVÉLTÁRAK VEZETŐINEK
TANÁCSA

A Megyei és Városi Levéltárak Vezetőinek Tanácsa
2016. évi
szakmai beszámolója

A vándorgyűlés időpontja: 2016. október 6-8.

A vándorgyűlés helyszíne: Balatonfüred, Hotel

A Megyei és Városi Levéltárak Vezetőinek Tanácsa (MVLVT) vándorgyűlésének első napja immár hagyományosan a közgyűléssel kezdődött. Az MVLVT tavaszi közgyűlésén már sor került az éves beszámoló és a közhasznúsági jelentés elfogadására, de tekintettel az akkor jelen nem lévőkre, az MVLVT elnöke, dr. Kenyeres István ismertette az eltelt egy év történéseit. Ezután az Ellenőrző Bizottság elnöke, Hetényi Tiborné ismertette a Tanács pénzügyi helyzetét, gazdálkodását.

A Közgyűlés után az NKA részéről Barna Márton projektvezető főtanácsos tartott beszámolót a Kollégium pályázatairól, időszerű kérdéseiről.

A vándorgyűlés második napja már a szakmai programoké volt. Az MVLVT vándorgyűlésein az utóbbi években egy-egy speciális szakmai részterület került megvitatásra. A 2014. évben a magániratok gyűjtésének kérdését tárgyalta és vitatta meg a konferencia, a 2015. évi tanácskozás iratértékelési témát választott, a műszaki iratok kérdéskörét.

Az idei évben az egyházi és állami anyakönyvek kutatása, kutathatósága feltételeinek vizsgálata mellett az iskolai anyakönyvek jelentőségét, levéltári értékét vitatták meg a résztvevők.

2014. július 1-jén hatályba lépett az anyakönyvi eljárásról rendelkező 2010. évi I. törvény, amely megváltoztatta a levéltárban őrzött állami anyakönyvi másodpéldányokban történő kutatás szabályait. Az anyakönyvekben történő kutatást a törvény 93/A. §-a szabályozza: mi szerint az állami anyakönyvi másodpéldányok az érintett halálozási évét követő harminc év, ha a halálozás éve nem ismert, az érintett születésétől számított száz év, ha sem a születés, sem a halálozás időpontja nem ismert, a bejegyzés keletkezésétől számított hetvenöt év után válnak bárki számára kutathatóvá.

MEGYEI ÉS VÁROSI LEVÉLTÁRAK VEZETŐINEK TANÁCSA

A fentebb meghatározott védelmi idő lejártá előtti is kutatható az anyakönyv, ha a kutatáshoz saját bejegyzése tekintetében az érintett, az érintett halálát követően leszármazója, leszármazó hiányában bármely, a Polgári Törvénykönyv (Ptk. 8:1. § (1) bek.) szerinti hozzátartozója, hozzátartozó hiányában más örököse a kutató kérésére hozzájárult, a kutató a hozzájárulás megadására az a) pont szerint jogosult személy, vagy a kutatás - a kérelmező költségére - anonimizált másolattal is megvalósítható.

A fenti a) pontban meghatározott hozzájárulás megadásakor a hozzájáruló személy írásban nyilatkozik a kutató által megismerhető személyes adat - kutatás célja szerinti - felhasználásának elfogadásáról, valamint a személyes adatot tartalmazó iratok másolhatóságáról.

Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvény szerinti különleges adatok (pl. vallás és egészségügyi jellegű halálozási ok) az anyakönyv kutatása során személyazonosításra alkalmas módon nem rögzíthetők és nem használhatók fel, kivéve, ha az érintett vagy az érintett halálát követően leszármazója ahhoz hozzájárult, vagy a kutatást ő végzi.

Ha a kutató a kutatást tudományos célból végzi, a kutatás a bejegyzés keletkezését követő harminc év elteltével a fentebb meghatározott védelmi időn (100, 75 év) belül is lefolytatható, feltéve, hogy a kutatás a közlevéltárakról szóló törvényben meghatározott, a kutatási tervre és az arra jogosult intézmény támogató állásfoglalására, továbbá a személyes adatok kezelésére vonatkozó előírásoknak és a bekezdésben foglaltaknak megfelel.

A fent említett kérdéseket Reisz T. Csaba c. főigazgató „az anyakönyvi kutatás szabályozása a kezdetektől napjainkig” c. előadásában részletesen taglalta. A vita során egyértelművé vált, hogy a közlevéltárakban nem egységes a kutatási gyakorlat. Budapest Főváros Levéltára alkalmazott gyakorlatát Török Péter, a Tájékoztatási és Közművelődési Főosztály vezetője mutatta be, míg p. Hol, Adrien Állományvédelmi Főosztályvezető az anyakönyvi másodpéldányok mikrofilmjeinek digitalizálásának folyamatáról tájékoztatót.

Az állami szabályozás értelmezési nehézségeinek megvitatása után az egyházi anyakönyvek digitalizálásáról esett szó. Ebben a „műfajban” élen jár a Kalocsai Főegyházmegyei Levéltár, melynek vezetője, Lakatos Andor az egyházi levéltárak gyakorlatát mutatta be előadásában.

A Magyarországi Evangélikus Egyház 2014-ben digitalizáló műhelye létrehozását követően kezdte meg anyakönyveinek digitalizálását. Az egyház Gyűjteményi Tanácsa által koordinált és ellenőrzött országos projekt eredményeképpen jó ütemben készülnek a felvételek, amelyeket folyamatosan hozzáférhetővé tesznek a www.oskereso.hu oldalon. A projektet a gyűjteményi tanács elnöke, Kovács Eleonóra mutatta be.

MEGYEI ÉS VÁROSI LEVÉLTÁRAK VEZETŐINEK TANÁCSA

A „civil szférát” Kollega Tarsoly István, a 2011-ben alapított Magyar Családtörténet-kutató Egyesület anyakönyvi feldolgozásairól tartott előadást. A MACSE kebelén belül folytatott feldolgozás során 391.237 születés, 917.370 házasság, 943.430 halálozás anyakönyvi adatait dolgozták eddig fel, mely az adatbázisban 11.395.081 kereshető nevet eredményezett! Az adatbázisba rögzített nevekhez az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza által működtetett <https://familysearch.org/> oldalon található anyakönyvi digitális képekhez kapcsolódik.

Az első nap zárásaként Katona Csaba, az MTA BTK Történettudományi Intézet tudományos munkatársa, a Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság alelnöke egy gyakorlati kutatási példán, saját kutatási tapasztalatain keresztül mutatta be a családkutatás lehetőségeit, buktatóit.

A délelőtti lezárásaként sor került még a COURAGE kutatóprogram ismertetésére. A COURAGE kutatóprogram a szocialista korszakbeli kulturális ellenállás kelet-európai gyűjteményeit kutatja. A program elősegíti, hogy a szocialista korszakban, hivatalos elvárásoktól függetlenül keletkezett kulturális értékek elérhetőbbé váljanak nemzetközi és hazai szinten, valamint az azokat őrző gyűjtemények fennmaradásuk érdekében nemzetközi hálózatba kapcsolódhassanak. A COURAGE az első olyan nemzetközi kutatóprogram, mely a kulturális ellenállás gyűjteményeinek feltárása és összehasonlítása segítségével eleveníti fel a kulturális ellenzékiesség gazdag és színes hagyományát. Az előadó a jelen lévő levéltárakat a projektbe történő bekapcsolódásra biztatta.

A szakmai rendezvény második napján egy kevésbé ismert terület, az iskolai anyakönyvek kutathatósága, levéltári értéke került napirendre. Az egyházi (születési, házassági, halálozási) anyakönyvek mellett kiemelten fontosak az egyetemek, főiskolák és a középiskolák anyakönyvei. Magyarországon nagyjából a XVI. századtól kezdve maradtak ránk iskolai és egyházi anyakönyvek. A törökök által meg nem hódított területekről már korábban, más területekről inkább csak a XVIII. századtól kezdve vannak ilyen források az állami, egyházi és szaklevéltárakban. Az anyakönyvek egyszerű digitalizálása kevés lenne, hiszen az eredeti forrásokat csak kevesen tudnák elolvasni, és az óriási adattömegben képtelenség lenne eligazodni. Ezért kell az anyakönyvekhez adatbázisokat készíteni, amelyekből bárki könnyen lekérdezheti az őt érdeklő adatokat, s optimális esetben az eredeti forrás digitális képét is. Erről a munkáról számolt be Szögi László ny. főigazgató. Az első szakaszban az 1848 előtt működött hazai egyetemek, főiskolák és akadémiák hallgatóinak adatbázisát készítették el, ami több mint 200 ezer személyre vonatkozó adat feltárását jelentette.

Gyökös Eleonóra egy az iskolai anyakönyvek adataiból a helyi társadalom és az iskolai fegyelmezés kapcsolatát mutatta be, mindezt a 19. század végi Szolnok társadalmában.

MEGYEI ÉS VÁROSI LEVÉLTÁRAK VEZETŐINEK
TANÁCSA

Haraszi Viktor levéltári szemszögből elemezte az iskolai anyakönyvek forrásértékét, azok levéltári begyűjtésének tapasztalatait.

Végezetül Tóbiás Krisztián egy „lappangó”, a szakmában kevésbé ismert Kárpát-medencei iskolai anyakönyvi digitalizálás tapasztalatait összegezte.

A szakmai rendezvényt a hagyományokhoz híven levéltárszakmai aktualitásokról szóló előadások zárták. Balázs Gábor és Rácz Attila az MNL OL és a BFL közös projektjének eredményeiről számolt be. A tanácsi időszakban keletkezett műszaki iratok értékelése, levéltári átvétele régóta húzódó szakmai vitákat generált. A projekt eredményeképp elkészülhet egy egységes állásfoglalás, szakmai anyag mind a megőrzési idő, mind az iratok értékelése tekintetében.

A szombati napot a Levéltári Vezető Szakfelügyelőnek, Cseh Gergő Bendegúznak a szakfelügyeleti munkát ismertető beszámolója zárta.

A gazdasági vezetők szekciójában a 2015. évi már mögöttük lévő és a 2016. évi még előttük lévő könyvviteli változásokról tanácskoztak, kiemelten a változtatandó pénzügyi-számviteli területet érintő szabályzatokról.

A szakmai programon a hazai közlevéltárak vezetői, munkatársai és a gazdasági területen dolgozók jelentős számban képviseltették magukat és hasznosnak, napi munkájukban is használhatónak értékelték a konferenciát.

Budapest, 2017. május 25.

Tisztelettel:

Dr. Kenyeres István
elnök